

NÉMETH SÁNDORNÉ

intézményközi és iskolai munkaközösség-vezető magyartanár

Paragvári Utcai Általános Iskola

Szombathely

Március 15-i ünnepi megemlékezés

Zene – Egressy Béni: Szózat (Zenekari feldolgozás)

(Az első versszak elhangzása után fokozatosan halkítjuk le a zenét.)

Versmondó

Hazádnak rendületlenül

Légy híve, oh magyar;

Bölcsöd az s majdan sírod is.

Mely ápol s eltakar.

A nagy világon e kívül

Nincsen számodra hely;

Áldjon vagy verjen sors keze:

Itt élned, halnod kell.

(Vörösmarty Mihály: Szózat)

Narrátor

Azi a HAZÁT, melyről a Szózat zeng, el nem veheti és meg nem csonkíthatja senki. Az visszavonhatatlanul hozzánk tartozik. Magunkban hordozzuk éppen annyira, mint ahogy ő hordoz bennünket; általa és benne vagyunk, akik vagyunk, s ha ő nem volna, mi sem lennénk többé.

Narrátor

A NÉPSAJÁTSÁGOK ezer jelekben mutatkoznak. Tett és szenvedés, vallás és erkölcs, tudomány és művészet, jog és törvény, az indulatok és a szenvedélyek nyilatkozásai mindannyi bizonyítványai annak, de semmi annyira vissza nem tükrözi azokat, mint a nép nyelve és története. Azért a népeknek nincs szentebb ereklyéjük és féltetőbb kincsök, mint nyelvök és híven történetök. Szó és tett jellemzik az embert, szó és tett a népet. A nép ajkán élő nyelvből és az eseményeket ábrázoló történetből leginkább megismerhetni a nemzeteket.

Versmondó

Magyar vagyok. Büszkén tekintek át

A múltnak tengerén, ahol szemem

Egekbe nyúló kősziklákat lát,

Nagy tetteidet, bajnok nemzetem,

Európa színpadán mi is játszottunk.

S mienk nem volt a legkisebb szerep;

Úgy rettegé a föld kirántott kardunk,

Mint a villámot éjjel a gyerek.

(Petőfi Sándor: Magyar vagyok)

Narrátor

Ma ünnep van. Március 15-e: a nemzet ünnepe.

Sok a hétköznap. Mind kell. Az ünnep kevés. Még inkább szükség van az ünnepi napokra. Az ünnep az emberi lélek öröme, az ünnep örömöra. Az ember szabadságra született. Az ünnepben élheti meg szabadságát. Szóhoz jut a lélek. Az emberi szellem hallatja a szavát.

Narrátor

Az ünnep szó eredeti alakja: idnap, azaz szent nap. Jelentése utal arra, hogy az ünnepeket a különös alkalmak, a megszokottól eltérő történések átélése, újraélése hívhatta életre. Az ünnep érzést kér, nem mindennapit. Gondolatot kér, mely lelkesít. Érzés nélkül nincs ünnep. Eszme nélkül az ünnep halott.

Az ünnep érzések és gondolatok napja. E kettővel lesz az ünnep szabadság és öröm.

Zene – Smetana: Moldva (Aláfestő zeneként szólhat a vers végéig)

Narrátor

Hazaszeretet... Érzed ízét a szónak?
Hallod dallamát? Érinti a szíved? Gondolatokat ébreszt benned?

Versmondó

Vannak napok, melyek nem szállnak el.
De az idők végezetéig megmaradnak,
Mint csillagok ragyognak boldogan
S fényt szórnak minden születő tavasznak.
Valamikor szép tüzes napok voltak,
Most enyhe és derűs fénnel ragyognak,
Ilyen nap volt az, melynek fordulója
Ibolyáit ma szívéünkbe szórja.

(Juhász Gyula: Március idusára)

Narrátor

... a történelem folyama néha irgalom nélkül végigsöpör egy nemzedéken, hogy szerte-tört romjainak pora a talajt maradandó eredményekre előkészíthesse.

Versmondó

Csak akkor születtek nagy dolgok,
Ha bátrak voltak, akik mertek,
S ha százszor tudtak bátrak lenni,
Százszor bátrak és viharverték.

(Ady Endre: A tűz csiholója)

Narrátor

Valóban: Párizsban, Bécsben, Berlinben, Itáliában, Pest-Budán 1848. január 12-től július 22-ig tartó 162 nap alatt a forradalmak futótűzként söpörtek végig.

Ezek közül a pest-budai volt a legjelentősebb.

Versmondó

Ó, akkor, egykor, ifjú Jókai
És lángoló Petőfi szava zengett,
Kokárda lengett, zászló lobogott.
A költő kérdett és felelt a nemzet

Versmondó

Rabok legyünk vagy szabadok?
Ez a kérdés, válasszatok!

(Petőfi: Nemzeti dal)

Narrátor

A mennydörgés azt mondja: Le térdeidre, ember, az Isten beszél.

A nép szava is megdördült és mondá: Föl térdeidről, rabszolga, a nép beszél!

Versmondó(k)

A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

(Petőfi: Nemzeti dal)

Zene – Petőfi Nemzeti dalának előadása Tolcsvay feldolgozásában (Egy versszak)

Narrátor

Fölhajnalodott március 15-e. Komor, esős szerda reggel volt. Az ég gyászt öltött tétlenségünk miatt, de csak azért, hogy nemsokára még legfényesebb ünnepi kék palástjában díszilegjen.

Versmondók

Föltámadott a tenger,
A népek tengere;
Ijesztve eget-földet,
Szilaj hullámokat vet
Rémítő ereje.

Látjátok ezt a táncot?
Halljátok e zenét?
Akik még nem tudtátok,
Most megtanulhatjátok,
Hogyan mulat a nép.

Reng és üvölt a tenger,
Hánykódnak a hajók,
Süllyednek a pokolra,
Az árboc és vitorla
Megtörve, tépve lóg.

Versmondók(k)

Tombold ki, te özönvíz,
Tombold ki magadat,
Mutasd mélységes medred,
S dobáld a fellegekre
Böszült tajtékokat;

Jegyezd vele az égre
Örök tanúlságúl:
Habár fölül a gálya,
S alúl a víznek árja,
Azért a víz az úr!

(Petőfi: Föltámadott a tenger)

Narrátor

Tartsátok tiszteletben e napot, melyen a nép szava először megszólalt. Március 15-e ez, írjátok föl szíveitekbe, és el ne felejtsetek.

A magyar nemzet szabadsága e naptól kezdődik. A nemzet történetében ez volt az epochális nap. Ezentúl minden nap dicsőséget fog számotokra hozni; a nép fölébredt, a nép követelte századok óta megtagadott jogait, a nép kivítta, miknek láncait legközelebb találta.

Versmondók(k)

Magyar történet múzsája,
Vésőd soká nyugodott,
Vedd föl azt és örök tábládra
Vésd föl ezt a nagy napot!

Egy kiáltás, egy mennydörgés
Volt az ezerek hangja,
Odatört a sajtóhoz és
Zárját lepattantotta.

Nagyapáink és apáink,
Míg egy század elhaladt,
Nem tévének annyit, mint mink
Huszonnégy óra alatt.

Nem elég... most föl Budára,
Ott egy író fogva van,
Mert nemzetének javára
Célzott munkáiban.

Csattogjatok, csattogjatok
Gondolattink szárnyai,
Nem vagytok már többé rabok,
Szét szabad már szállani.

S fölmenénk Budába,
Fölrepültünk, mint sasok,
Terhüinktől a vén hegy lába
Majdnem összeroskadott.

Ott áll majd a krónikákban
Neved, pesti ifjúság,
A hon a halálórában
Benned lelte orvosát.

A rab írót oly örömmel
S diadallal hoztuk el,
Aminőt az öreg hely
Mátyás alatt ünnepelt!-

Föl a szabadság szent nevében,
Pestnek elszánt ifjai!...
S lelkesülés szent dühében
Rohantunk hódítani.

Magyar történet múzsája,
Vésd ezeket a kövedre,
Az utóvilág tudára
Ottan álljon örökre.

És ki állott volna ellen?
Ezren és ezren valánk,
S minden arcon, minden szemben
Rettenetes volt a láng.

(Petőfi Sándor: Március 15-dike)

Zene – Erkel Ferenc: Ünnepi nyitány (részlet, a narrátor szövege alatt szólhat)

Narrátor

Dicsőség e népnek, mely jogait egy csepp vér elfolyása nélkül ki tudta vívni, mely önmagát saját becsérzete által hagyja kormányozni. Kik a lelkesülés szent percében sem feledkeztek meg a kötelességekről, ... [...]. Kiket hon- és emberszeretet gyullasztott lángra, s kik közül egyetlen egynek tette sem piszkoló be önérdékű kihágással a nemzet e nagy ünnepét.

Versmondó

Hol sírjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.

(Petőfi Sándor: Nemzeti dal)

Narrátor

Üdvöz légy születésed napján, magyar szabadság! Először is én üdvözöllek, ki imádkoztam és küzdöttem érted, üdvözöllek oly magas örömmel, amilyen mély volt a fájdalom, midőn nélkülöztünk Tégedet!

Versmondó

Ma szikratűz, csak egy külön szívébe,
Holnapra nagy testvérérzelem,
Mely a viharba is lobogva, égve
Uralkodik büszkén százezreken.

Ma szikra, holnap láng, majd egy tüzerdő,
Mely bíborával az égig lobog,
Hiába tiprod el, mindég növekvő,
S ha szunnyad is, nem oltják el korok.

Narrátor

Ma ünnep van. A nemzet ünnepe. Március 15-e egyé vált Petőfi emlékével, eszmeiségével. Az ünnepi érzések és gondolatok napja, az emlékezés napja... Petőfi napja...

Narrátor

Te költő vagy, a népszabadság halhatatlan költője. Te a népet karoltad fel, azt akarod polgárjogokkal felruházva látni. Nevedre büszke a nemzet!...

Te európai pontra tudtál emelkedni, s onnan tekintesz hazád sorsára, s ezért tudsz élesen ítélni e hon zivatáros múltjáról, ezért mersz függetlenül széttekinteni a jelen felett, és mersz álmodozni egy szebb jövőről.

Versmondó

Mondád anyám, hogy álmainkat
Éjente festi égi kéz,
Az álom ablak, melyen által
Lelkünk szeme jövőbe néz.
(Petőfi Sándor: Jövendölés)

Már meg is osztom, ha elmondom,
milyen e biztos, titkos otthon.

Így maradok meg hírvívőnek
őrzeni kincses temetőket.
(Illyés Gyula: Haza a magasban)

Narrátor

Hazaszeretet... Érték, mely nem hiányozhat életünkéből. Általa szövődünk nemzetünk történelmébe, akár híressé, közismertté válunk, akár névtelen, ismeretlen, de nélkülözhetetlen emberek vagyunk.

Tegyük kötelességünket. Ezáltal részt veszünk hazánk életében. Munkánk napi tettei tartják fenn a hazát. A hétköznapi tettei a történelem építő elemei.

Élj úgy, hogy nem feledd: szíved talpalatnyi „földje” a hazának!

Akinek hazája van, gyökerei is vannak, mely által él, gazdagszik, színeződik mindennapi élete. **Haza! Váljék áldottá általunk is!**

Versmondó

Isten áldd meg a magyart
Jó kedvvel, bőséggel,
Nyújts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel;
Bal sors, akit régen tép,
Hozz rá víg esztendőt,
Mebűnhődte már e nép
A múltat s jövendőt!
(Kölcsey Ferenc: Himnusz)

Zene – Szörényi Levente: István, a király (A Himnusz-motívumot tartalmazó zenei aláfestésként a műsor végéig)

FELHASZNÁLT IRODALOM

Rendületlenül (A hazaszeretet versei). Officina Nova Kiadó, Budapest, 1989
Kölcsey Ferenc: Himnusz, Vörösmarty Mihály: Szózat, Illyés Gyula: Haza a magasban
Petőfi versek: Nemzeti dal, Föltámadott a tenger, Jövendölés
Nemzeti olvasókönyv. Gondolat Kiadó, Budapest, 1988
Mácz István: Kísértés a jóra. Az Apostoli Szentzsák Könyvkiadója, Budapest, 1990